

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány és a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetsége Elnökségének 1.086-1957. (XI. 17.) sz. határozata az üzemi tanácsokról

Az üzemi demokrácia kiszélesítése, a dolgozóknak — mindenekelőtt a munkásszótálynak és a termelés területén munkálkodó értelmiségieknek — a gazdasági építő munka irányításába való fokozottabb bevonása azt a célt szolgálja, hogy elősegítse a dolgozók alkotó kezdeményezésének kibontakozását a szocializmus építésében, meggyorsítsa a szocialista gazdaság felépítését, hozzájáruljon a népjólét további emeléséhez, s mindezek következtében tovább erősítse a néphatalom, a proletárdiktatúra államát.

Az üzemi demokrácia továbbfejlesztése a hazánkban nagy tradíciókkal és a szocialista építő munka terén gazdag tapasztalatokkal rendelkező szakszervezetek — mint a dolgozók, mindenekelőtt a munkásszótály legfontosabb tömegszervezeteinek — megítélt kötelessége.

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány és a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetsége Elnöksége az üzemi dolgozóknak a vállalatok gazdasági irányításába, a termelés társadalmi ellenőrzésébe való fokozottabb bevonása céljából szükségesnek tartja, hogy a termelő vállalatoknál a szakszervezetek irányítása alatt üzemi tanácsok alakuljanak és segítsék a termgazdálkodás érvényesítését, az állami vállalatok társadalmi egyszemélyi felelős vezetését.

Az előzőekben foglaltak figyelembevételével a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány, a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetsége Elnökségével egyetértésben az üzemi tanácsok megalakítását, szervezetét és jogkörét az alábbiakban szabályozza:

I.

Üzemi tanácsok megalakítása

1. A Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1957. évi 63. számú törvényerejű rendeletével hatályon kívül helyezte a munkástanácsok létesítéséről szóló jogszabályt, ezzel a munkástanácsok megszűntek. Ezért a népi demokrácia érdekeinek határozottabb védelmére és a dolgozók demokratikus jogainak bővítésére a szakszervezetek irányítása alatt működő üzemi tanácsot kell alakítani.

2. A Magyar Népköztársaságban a termelő üzemek túlnyomó többsége társadalmi tulajdonként az állam tulajdona. Az állami vállalatokat az állam nevében az igazgató vezeti, akinek egyszemélyi vezető hatáskörét és felelősségét az üzemi tanácsok alakítása nem érinti.

3. Üzemi tanácsokat kell alakítani minden állami ipari termelő vállalatnál, bányában, állami mezőgazdasági vállalatnál — ideértve az egyes állami intézmények — (MÁV, posta, stb. ipari termelő, javító) vállalatát is.

4. Nem szabad üzemi tanácsot létrehozni a termelő tevékenységet nem végző vállalatoknál, hivataloknál, intézményeknél, szervetknél, központi irányító szervetknél, a vasúti és postaforgalom, a közhasználatú autóközlekedés, villamos és légi közlekedés és a hajózás területén, valamint a kereskedelem (beleértve a raktározó és készletező vállalatokat is).

II.

Az üzemi tanácsok hatásköre

5. Az üzemi tanácsoknak ellenőrző, véleményező és döntési jogkörük van.

6. Az üzemi tanács ellenőrzi a vállalat gazdasági működését, ezen belül

- a) a termelő berendezések, a nyersanyag, a pénzügyi eszközök és a munkaerő tervszerű felhasználását,
- b) a műszaki fejlesztés feladatainak végrehajtását,

c) a minőségi ellenőrző szervezet működését,

d) a munkafegyelem megtartását,

e) a társadalmi tulajdon védelmére hozott rendelkezések végrehajtását.

7. Az üzemi tanács véleményét ki kell kérni az alábbi ügyekben:

- a) a minisztérium keretszámai alapján elkészített vállalati tervjavaslat,
- b) a vállalat saját eszközeiből, illetőleg a rövidlejáratú hitelekkel történő beruházásainak meghatározása, valamint a felújításokra szánt összegek felhasználása,

c) a meghatározott vállalati szervezeti felépítés és munkarend módosítása,

d) a főbb bérézési formák kialakítása,

e) az alkalmazott létszám meghatározása,

f) a nagyobb jelentőségű újítások és találmányok bevezetése,

g) a mérlegbeszámolóiból adódó feladatok.

8. A vállalat igazgatója, illetőleg az üzemi bizottság olyan kérdésekben is kikeretheti az üzemi tanács véleményét, amelyre nézve a jelen határozat 7. pontja ezt nem írja elő.

9. Az üzemi tanács dönt az alábbi kérdésekben:

- a) a vállalat nyereségrészesedés felosztásának irányelvei,
- b) a Minisztérium — SZOT — vándorzászlóval, illetve az üzemi címmel járó pénzjutalom összegének felosztása,

c) A szociális beruházásokra szánt összegek felhasználása,

d) az igazgatói alap szociális és kulturális célokra fordítható részének felhasználása,

e) a munkaerő elosztása, a törvényes rendelkezések keretén belül,

f) külön jogszabályok által hatáskörébe utalt kérdésekben.

10. Az üzemi tanácsnak hatásköre keretei között hozott döntéseit az igazgató köteles végrehajtani.

Az üzemi tanács olyan határozatának végrehajtását,

- a) amely jogszabályt sért, vagy
- b) amelynek meghozatalával hatáskörét túllépte, az igazgató köteles megtagadni.

III.

Az üzemi tanácsok kötelezettségei

11. Az üzemi tanácsok kötelesek, hogy

- a) munkájuk során a vállalat gazdasági működéséhez a népgazdaság érdekeinek szem előtt tartásával a vállalat igazgatójának segítségét nyújtsanak,
- b) betartsák és betartassák a törvényes előírásokat,
- c) őrizzék és védjék a társadalmi tulajdont,

d) segítsék személyes példamutattal is a munkafegyelem megszilárdítását,

e) határozataikkal, javaslataikkal elősegítsék az üzemi demokrácia kifejlesztését, a dolgozók tömegeinek bevonását a népgazdaság, a vállalat előtt álló feladatok megoldásába, tevékenységükkel neveljék a dolgozókat a szocialista munkaerkölcsre, a haza, az üzem szeretetére.

12. Az üzemi tanács tagja a tanácstagsággal járó munka során tudomására jutott, illetőleg birtokába került állam- és hivatali titkokat köteles az államtitok, illetőleg a hivatali titok büntetőjogi védelméről szóló rendelkezések szerint megőrizni.

IV.

Az üzemi tanácsok tagjainak megválasztása, jogállása és a tanácstagság megszűnése

13. Az üzemi tanácsok megalakításáról az üzemi bizottságok gondoskodnak. Az üzemi tanács 15-121

tagból áll: e kereten belül az üzemi tanács tagjai számát az üzemi bizottság határozza meg. Az üzemi tanács e nőke az üzemi bizottság elnöke.

a) az üzemi tanács tagságának kétharmadát az üzemi bizottság által behívott, választott szakszervezeti funkcionáriusok (ü. tagok, munkahelyi bizottsági tagok, bizalmiak) alkotják, egyharmad részét az üzemi dolgozók termelési tanácskozásokon választják.

b) állásuk, illetőleg tisztségük folytán tagjai az üzemi tanácsnak: — a vállalat igazgatója, főmérnöke (főagronómusa), főkönyvelője, — a vállalat MSZMP titkára, KISZ titkára.

14. Az üzemi tanács tagjává — szakszervezeti tagságra való tekintet nélkül — csak olyan büntetlen előéletű, a dolgozó néphez és a Népköztársaság Alkotmányához hű jelölt választható meg, aki legalább két éve a vállalatnál dolgozik.

15. Az üzemi tanács tagjait üzemrészenként, műhelyenként, telephelyenként tartott termelési tanácskozásokon az üzem dolgozói választják két évi időtartamra. Egy-egy üzemrészt, műhelyt, telep, az ott dolgozók számarányának megfelelően, az üzemi bizottság által megállapított számban választ üzemi tanács-tagokat.

A jelölés a műhelybizottság — ahol ilyen nem működik — a szakszervezeti bizalmi feladata. A választás szótöbbséggel történik és annak érvényességéhez az üzemrészt, műhelyt, telep dolgozói kétharmadának a választásnál való részvétele szükséges.

16. Megszűnik a választott tagok üzemi tanácsai tagsága:

- a) a megbízatás lejártával,
- b) a munkaviszony megszűnése,

c) a tisztségről való lemondás,

d) az összeférhetlenség megállapítása, továbbá

e) visszahívás esetén.

Az üzemi tanácsnak nem választott tagja tanácstagságát csak abban az esetben veszti el, ha megszűnik az a tisztsége, vagy állása, amelynek alapján az üzemi tanácsnak tagjává vált.

17. Az üzemi tanács választott tagjait ugyanaz a jogvédelem illeti meg, amit a Munka Törvénykönyve az üzemi választott szakszervezeti vezetőknek biztosít.

18. Minden politikai, gazdasági, vagy egyéb tevékenység, illetőleg magatartás, amely ellentétben áll a dolgozó nép érdekeivel, összeférhetetlen az üzemi tanács tagsággal. Az összeférhetlenséget az üzemi tanács állapítja meg és ezzel egyidejűleg az üzemi tanácsai tagság megszűnik.

Ha az üzemi tanács tagja egyben valamely államhatalmi szerv választott tagja is (országgyűlési képviselő helyi tanács tag) veleszemben az üzemi tanács összeférhetlenséget nem állapíthat meg. Ilyen esetben az üzemi tanács választott tagja.

Összeférhetlenség megállapítása nélkül az üzemi tanács tagját csak választói hívhatják vissza. A visszahíváshoz kétharmad szótöbbség szükséges.

V.

Az üzemi tanácsok működése

19. Az üzemi tanács a szakszervezet irányítása alatt működik. Az üzemi tanács tevékenységét ülésein fejt ki. Az üzemi tanácsot szükség szerint, de legalább negyedvenként össze kell hívni. Mindenkor össze kell hívni az

Kádár János s. k.

a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnöke

Illés Béla:

ÉG A TISZA

A lig pár percig volt benn a városban, de az utca képe ez alatt teljesen megváltozott. A város közepén állva bámult az eget, srappelfelhőket leregett a szemével. Egy villamos épp a városába előtt akadt el, utcai gyorsan szerteszéledtek. Pest felől száguldozó jött egy vörösszálós autó, meg állott a városába előtt, robogott tovább a haszánya felé.

Odébb — közelebb a Váci úthoz — ismét más volt az utca képe: a járdákat elállták a népek, téleg aszszonyok és gyerekek, de sok férfiember is volt közöttük, munkások, akik — ebéd után lévén — vásznaligetek a gyárba. Valami érdekessre vártak, maguk sem tudták, mire. Valami történt, az bizonyos, de hogy mi — hisz éppen azt volna jó tudni! Ahol aztán már nagyon közel volt az a „valami”, a Váci út megint egészen üres. Messze el lehetett látni a Pest felé jutó hosszú, széles gyársoron: teljesen álltak ott a magasba nyúló vörös kémények, de élő ember nemigen mutatkozott az utcán. Egy villamos vesszítült vágatott Pest felé.

A Mauthner-féle börgyár — hátát a Dunának vetve — magas vasfalat, óriási vaskaput mutatott a Váci út felé. Az út, itt erősen összehűült. A szemben fekvő egyemeletes ház csak pár méternyire van a vaskaputól. A ház fedelét körülfutó csatorna alig egy méterrel van magasságban, mint a gyárfalból fölfelé néző hosszú vasszegek hegyei. A gyárkapu nyitva. A mögötte álló portásházra piros-fehér-zöld zászló van kitűzve.

— Hová? — állítja meg Pojteket két fegyveres tűzoltó.

— A gyárba.

— Az egyik tűzoltó félrehúzza zászlót, a másik a vállát vonogatja. A vaskapu becsapódik. Péter és Pojtek mögött.

A gyárudvaroz, háttal a kapunak, hosszú sorban fegyveres tűzoltók állanak. Szemben vannak valamivel rövidebb sor, fegyveres munkásokból. A két sor között a tűzoltóparancsnok áll, mellé a három-négy katonát. Csillag, rendjel nincsen rajtuk — csak egy-egy nemzetiszínű kokárda van a bal mellükre tűzve, — de mégis rögtön megismerni őket: tisztek. Az egyik tiszta a munkásokhoz beszél:

— ...nemzeti szociáldemokrácia... szabadság... a munkásság igazi vezeterei... az antant élelmi-szert küld... ruhát küld... nemzeti szociáldemokrácia.

Pojteket pár pillanatra senki sem veszi észre. A két tűzoltó mozdulatlanul áll a háta mögött s akkor szem mozdul meg, amikor Pojtek lassan előremegy, arca felé, ahol a tisztek állnak. A szóokló tisztegy pillanatra elhallgat, ez a pillanat elég Pojteknek, egyszerre felcsendül a hangja:

— Elvtársak! A forradalmi kormányzatának...

Tovább nem jut. Egyszerre öt ember ugrik rá. Péter lerántja róla az egyik támadót — egy izmos tűzoltó —, de most már őt is hat markos kéz ragadja meg, valaki elgáncsolja, most puskatással hátról vágják, még egy ütést kap hátulról a bal vállára és már a földön fekszik. Pojtek mellett. Pojtek orrán, száján ömlik a vér. Rövidre nyírt, tüskés fekete haja és őszülő halántéka vérfoltos.

A katonás sorok felbomlottak, az emberek egymás hegyén-hátán állva fogják közre a tülekedőket.

— Vissza! Mindenki a helyére!

Vigyázz!

Csak azok maradnak Pojtek és Péter mellett, akik leterpettek őket!

— Álljatok fel! — kiáltja egy széles vállú, magas terméű, napbarnított arcú huszártiszti és botjával Pojtekre mutat.

üzemi tanácsot, ha az üzemi bizottság úgy dönt, illetve az üzemi tanács tagjainak legalább egyharmada, vagy az igazgató kéri. Az üzemi tanács üléseit munkaidőn kívül kell megtartani.

20. Az üzemi tanács akkor határozatképes, ha tagjainak kétharmad része megjelent. A tanács döntéseit szótöbbséggel hozza, döntéseit jegyzőkönyvben kell közölni.

21. Az üzemi tanács működésével kapcsolatos ügyviteli kérdésekben az üzemi bizottság intézkedik. Az üzemi tanács két ülése közötti időszakban az üzemi tanács számára biztosított hatáskörben az üzemi bizottság jár el és a megtett intézkedésekről a következő tanácsülésen tájékoztatást ad.

Az üzemi tanács jogkörében a tanács egyes tagjai nem járhatnak el.

22. Az üzemi tanács működéséről a dolgozókat rendszeresen tájékoztatni kell.

VI.

Vegyes és zárórendelkezések

23. Az üzemi tanács tagját az üzem többi dolgozójával szemben semmiféle anyagi előny nem illeti meg, de a tisztség miatt hátrányt sem szenvedhet.

24. Jelen határozat rendelkezései nem érintik az üzemi bizottságok egyéb jogszabályokban előírt jogait és kötelességeit.

25. Jelen határozat alapján az üzemi tanácsokat első ízben 1958 március 1-ig kell megválasztani.

26. A jelen határozat kihirdetése napján lép hatályba. Végrehajtásáról az iparág sajátosságainak figyelembevételével az illetékes szakszervezetek központi vezetőségei, az illetékes miniszterrel egyetértésben gondoskodnak.

Somogyi Miklós s. k.

a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetségének elnöke. (MTI)

Pojtek és Péter nem mozdul. Két-két tűzoltó nyúl a hőkuk alá.

— Miért jöttetek ide? — ordít rájuk a huszártiszti.

Péter halgat. Füle zúg, szemé káprázik. Pojtek kabátja ujjával törli a vért a szájából. Két fogát ki kópi.

— Miért jöttetek ide? Mit kerestek itt? — ismétli a kérdést a tiszti.

Pojtek a fegyveres munkások felé néz és igyekszik hangosan beszélni.

— Elvtársak! A...

— Fogjátok be a száját!

A tisztek pár percig halkán táncskoznak. A huszártiszti botjával energikusan hadonászik, egy másik tiszti tagadóan csóválja a fejét. A fegyveres munkások sorából egy ember kilép, a falhoz támasztja fegyverét. A tűzoltóparancsnok mellé ugrik és a vállánál fogva keményen megrázza.

— Állítsátok őket a falhoz! — parancsol ordítva a huszártiszti a fegyveres tüzoltókra.

Pojtek és Péter ott állanak a vasfal előtt, szemben velük hat fegyveres tüzoltó. Péter lehajítja a fejét, Pojtek bátran szemébe néz a tüzoltók mögött álló huszártiszti. Most hirtelen, valahol a közelben, élesen visítani kezd egy gyári sziréna. Pojtek véres szája mosolyra húzódik. Odanéz a katonás sorban álló munkások felé: egyik munkás a másik után dobja földre a fegyvert.

— Becsaptak minket! — mondja az, aki elsőnek áll ki a sorból. A tüzoltók gyorsan közrefogják a munkáscsoportot és már vizik az emberek az udvar hátulsó, a Duna felé néző részére. Elöl alig marad több ötven fegyveresnél. A tisztek megint összevörösödve tanácskoznak, két fogollyal senki sem törődik. Most már egyszerre több helyütt hívja visítva a sziréna fegyveres munkásokat.

— Megnyertük a csatát! — sügri Pojtek Péter felé. Folytatjuk!

Senki sem tagadhat. Péter most igen na előtt áll. Megkezdő könyvcserevel kapcsolás. De nem egyszerű, szervezési káról, szervezési fáról, hanem igenis, munkáról. A pártbóvistái, az alapszertősege az összeírásresnek minden pőszelgetnek egymássalisták az életről, munkáról, egymás dolgairól és ezekben tészekben tükröződőhangulata. Meghogyvan tehet ki-lyén minél többetalom erősítéséértmunka megjavítámfafegyelem szilápart befolyásának.

Minden időben, nősen szükség van kő, őszinte szóra gond. Bár az emlmegértették a műjátódott esemérdalmi jellegét, demagógia, a nyomot hagytak. Ezeket csak az emgyezőző szóoszminél emberségétöbbek a szavakfizikailag dett, de agítáellen naponta harcot kell vívharcnak czernyEmlékezzünk cs erőszakos árvét megpróbálkozott gazdasági nyon napi élet minkszavára a tömlak a sztrájkka az életet jelerkát. Győzött igazsága. Győzpartnak hűség ran szembezáradalmárok ál mekkel s bátr a kommunista kibontakozás, lom. Voltak fia a pártnál kellett. Igaz, de mégis csak mindennapi isan és őszint igazsága mellka is a kommberéké, akik nincsenek va oltva, hogy az emberi h

Persze könnyű de az érvek cs ményebb. Téved hogy csak mi v tőren. A párt és múltbeli hibá nem megy egy ség fizikailag dett, de agítá ellen naponta harcot kell vívharcnak czernyEmlékezzünk cs erőszakos árvét megpróbálkozott gazdasági nyon napi élet minkszavára a tömlak a sztrájkka az életet jelerkát. Győzött igazsága. Győzpartnak hűség ran szembezáradalmárok ál mekkel s bátr a kommunista kibontakozás, lom. Voltak fia a pártnál kellett. Igaz, de mégis csak mindennapi isan és őszint igazsága mellka is a kommberéké, akik nincsenek va oltva, hogy az emberi h

Ismeri do nagyok is a meg egyén a ma legnagyobb lehet minde igazságok könnyen rep juk be azt szűkölködtü lást választá csak egy tió, máris jőszándékú emlékezzünk tő támadás irányította. Hogy lemo káról, az is valljuk, flető ellen het egy u téveszthet személynk, életünk v elvtársaink lástalan.